

Biodiversiteit: Een Wereldwijd Perspectief

Een samenvatting van “Global Biodiversity Outlook 2” van het CBD

Een samenvatting gemaakt door:

GreenFacts
Feiten over gezondheid en milieu

In samenwerking met:

**Convention on
Biological Diversity**

BIODIVERSITEIT wordt bedreigd door meerdere menselijke activiteiten en het verlies aan biodiversiteit heeft vergaande gevolgen voor onze planeet. Het Verdrag inzake Biologische Diversiteit (CBD) heeft in 2002 de ambitieuze doelstelling bepaald om het verlies aan biodiversiteit tegen 2010 te verminderen. Een aantal indicatoren werden gecreëerd om de vooruitgang ten aanzien van deze doelstelling te meten. Kan de doelstelling voor 2010 worden gehaald? Welke acties zijn noodzakelijk om dit te verzekeren?

Waarom is verlies aan biodiversiteit verontrustend?

Biodiversiteit is een weergave van het aantal, de verscheidenheid en de veranderlijkheid van levende organismen, en hoe deze veranderen in functie van plaats en tijd. Het omvat de diversiteit binnen soorten, tussen soorten en tussen ecosystemen, of kort samengevat de variatie van al het leven op Aarde.

Ecosystemen voorzien in de basale levensbehoeften, zoals voedsel, vezels, zuiver water en zuivere lucht. Zij dragen bij tot de bescherming tegen natuurlijke rampen en ziektes, geven vorm aan religie, cultuur en spiritualiteit, en onderhouden de essentiële levensprocessen op Aarde. Verlies aan biodiversiteit tast ecosystemen aan, waardoor ze kwetsbaarder worden voor verstoringen en de capaciteit voor het leveren van hun waardevolle diensten vermindert.

De invloed van de mens op de natuurlijke omgeving is omvangrijk en neemt toe: veranderingen in biodiversiteit zijn tijdens de laatste 50 jaren sneller opgetreden dan ooit tevoren.

Wat zijn het Verdrag inzake Biologische Diversiteit en de Biodiversiteit Doelstelling 2010?

De grote bezorgdheid over het snelle verlies aan biodiversiteit en de erkenning van haar belangrijke rol bij het verbeteren van de levensstandaard van miljarden mensen hebben in 1992 geleid tot het Verdrag inzake Biologische Diversiteit (CBD, Convention on Biological Diversity). De doelstellingen van dit internationale verdrag zijn enerzijds het behoud en het duurzaam gebruik van biodiversiteit, en anderzijds een billijke verdeling van de voordelen van het gebruik ervan.

In 2002 is de Conferentie van de Partijen van het Verdrag overeengekomen "om voor 2010 een beduidende vermindering van de huidige snelheid aan verlies van biodiversiteit tot stand te brengen". Om de vooruitgang naar dit doel toe te evalueren, is een kader aanvaard om acties te begeleiden en zijn indicatoren vastgesteld om de stand en trends van biodiversiteit te bepalen.

Wat is de rol van biodiversiteitsindicatoren?

De indicatoren werden geselecteerd om toe te zien op de status en trends van biodiversiteit, en om informatie te verstrekken over de wijze waarop verbeteringen voor de efficiëntie van het biodiversiteitsbeleid en management programma's tot stand komen. Deze indicatoren omvatten zeven kerndomeinen, zoals het terugdringen van de snelheid van verlies van biodiversiteit, de aanpak van de belangrijkste bedreigingen, de promotie van duurzaam gebruik, en het behoud van de gezondheid van de ecosystemen.

Hoewel we niet beschikken over een omvattend mondiaal meetsysteem om de vooruitgang te meten voor de doelstelling 2010, is het mogelijk om aan de hand van deze indicatoren trends te beschrijven in de status van biodiversiteit. Zij maken het mogelijk om actuele trends met betrekking tot belangrijke aspecten van biodiversiteit te bepalen. Wanneer ze als één geheel geanalyseerd en geïnterpreteerd worden, zijn deze indicatoren instructief en verdienstelijk.

In welk tempo is er verlies aan biodiversiteit?

Het eerste kerndomein voor de doelstelling 2010 bestaat in de reductie van de snelheid van het verlies aan biodiversiteit op het niveau van ecosystemen, soorten en genen.

Tijdens de laatste 50 jaren heeft de mens de ecosystemen vlugger en ingrijpender veranderd dan in vergelijkbare tijdsperiodes in de geschiedenis van de mens. Bijvoorbeeld, de omvorming van bossen voor landbouw en veeteelt blijft plaatsvinden op een alarmerend hoog niveau. Vergelijkbare negatieve trends werden waargenomen voor andere ecosystemen zoals graslanden, savanne, woestijnen, en voor zoetwater-, kust- en marine ecosystemen.

Het voorkomen en de verspreiding van bepaalde soorten zijn een indicator van de kwaliteit van ecosystemen. Verschillende

waarnemingen hebben duidelijk gemaakt dat de omvang van de populatie en/of de geografische verdeling van waargenomen soorten afneemt. Uitzonderingen zijn inheemse soorten, invasieve soorten en soorten die beschermd werden door specifieke maatregelen.

Er wordt geschat dat tijdens de voorbije paar honderd jaar, de mens verantwoordelijk is voor een uitroeisritme dat tot duizend keer hoger ligt dan het natuurlijk ritme. Volgens de IUCN Rode Lijst van Bedreigde Soorten wordt één op twee soorten binnen de goed bestudeerde groepen, zoals amfibieën, vogels of zoogdieren, met uitsterving bedreigd. En de situatie wordt nog slechter.

Vanuit menselijk perspectief is de genetische diversiteit van gekweekte en inheemse soorten

van groot belang, omdat soorten zich zo aan kunnen passen aan veranderende omstandigheden. Er wordt geschat dat één derde van alle tamme dieren bedreigd wordt door uitsterving. Voor niet-gekweekte soorten wordt de genetische diversiteit vooral bedreigd door overexploitatie en door de vernietiging en fragmentatie van het habitat.

Beschermde gebieden zijn essentieel om het voortgaande verlies van ecosystemen en soorten tegen te gaan. Deze gebieden beslaan ongeveer een achtste van de landoppervlakte op aarde, maar slechts een fractie van marine- en kustgebieden. Niettemin zijn er aanzienlijke verschillen in bedekking tussen de ecologische regio's, en verschillende types ecosystemen zijn nauwelijks beschermd.

Zijn ecosystemen voldoende gezond om in hun essentiële diensten te voorzien?

Het tweede kerndomein bestaat in het onderhouden van de integriteit van ecosystemen en hun capaciteit om de menselijke levensstandaard te ondersteunen.

Intense visserij heeft geleid tot de achteruitgang van verscheidene soorten, met name kabeljauw en tonijn. In de Noord Atlantische oceaan zijn in de laatste 50 jaar de populaties van grote vissoorten met twee derde verminderd. De vissoorten die bij voorkeur door mensen worden geconsumeerd, zijn in toenemende mate schaars. Hierdoor wordt een overgang noodzakelijk naar kleinere vissoorten en schaaldieren met een algemene daling voor menselijke consumptie als gevolg.

In vele ecosystemen op het land en in binnenwateren hebben menselijke activiteiten geleid tot fragmentatie van habitats. De overblijvende kleine stukken habitat bestaan uit kleinere populaties, die daarom kwetsbaarder

worden voor lokale uitsterving. Zowel bossen als rivieren tonen een hoge graad van fragmentatie.

De kwaliteit van binnenwateren is aangetast door vervuiling, toenemende sedimentatie, klimaatverandering, het gebruik van zoetwater voor landbouw en industrieel gebruik, menselijke consumptie en fysieke veranderingen zoals omleiding en kanalisering van waterlopen. Sinds de jaren 80 is de kwaliteit van rivierwater in zowel Europa en Amerika verbeterd, maar in dezelfde periode verslechterd in Afrika, Azië, en de Pacific.

© Deb Rinaldis

Welke zijn de belangrijkste bedreigingen voor biodiversiteit?

Het derde kerndomein betreft de vijf belangrijkste bedreigingen voor biodiversiteit: invasieve soorten, klimaatverandering, nutriëntenbelasting en vervuiling, verandering van de natuurlijke leefomgevingen overexploitatie.

De beschikbaarheid en het gebruik van meststoffen op commerciële schaal draagt bij tot de groeiende productiviteit van de landbouw. Niettemin kunnen stikstof en fosfor uit deze meststoffen een ernstig negatief effect hebben op het milieu. De productie van stikstof door de mens is sterk toegenomen sinds 1960.

Invasieve soorten kunnen een verwoestende invloed hebben op inheemse soorten, en zelfs aanleiding geven tot uitsterven, en een negatieve invloed uitoefenen op natuurlijke en beheerde ecosystemen. Bepaalde invasieve schadelijke soorten en ziekten kunnen enorme economische kosten teweegbrengen. In het recente verleden zijn de risico's die gepaard gaan met invasieve soorten sterk toegenomen, mede bepaald door de toename in reizen, handel en toerisme.

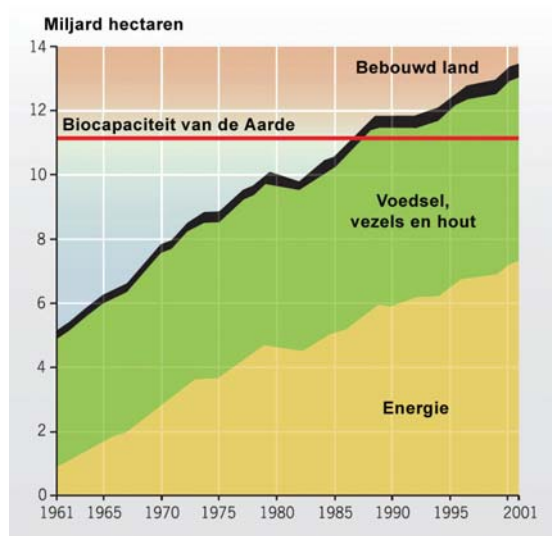
In welke mate wordt duurzaam gebruik gemaakt van ecosystemen?

De duurzaamheid van het menselijk gebruik van biodiversiteit is het vierde kerndomein in het kader van 2010. Mogelijke indicatoren hebben betrekking op de omvang van ecosystemen, die onderworpen zijn aan duurzaam management of die aan bepaalde criteria voldoen voor duurzaamheid.

De ecologische voetafdruk is een concept voor de berekening van de omvang van land en water, noodzakelijk voor het onderhouden van een bepaalde menselijke populatie. De voetafdruk is gebaseerd op het gebruik door die populatie van energie, voedsel, water, bouwmaterialen en andere consumptiegoederen. In 1961 gebruikte de mens op aarde ongeveer de helft van de capaciteit van de aarde om natuurlijke grondstoffen te hernieuwen. Nu wordt deze capaciteit overschreden en het overgebruik neemt nog toe.

Global Ecological Footprint: wij overschrijden de capaciteit van de Aarde om natuurlijke grondstoffen te hernieuwen.

© World Wide Fund for Nature, UNEP World Conservation Monitoring Centre, Global Footprint Network 2004. (Verzadigd door GreenFacts)

Deze text is een betrouwbare GreenFacts samenvatting van “Global Biodiversity Outlook 2” van het Verdrag inzake Biologische Diversiteit. Een langere, meer gedetailleerde samenvatting is te vinden op www.greenfacts.org/nl/biodiversiteit-wereldwijd-perspectief/.

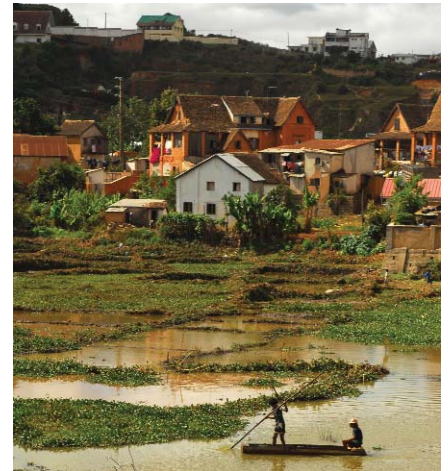
Worden andere doelstellingen van het Verdrag inzake Biologische Diversiteit gehaald?

Het vijfde kerndomein betreft de traditionele kennis van inheemse volkeren en lokale gemeenschappen, die de basis vormen voor het onderhoud en de bescherming van lokale biodiversiteit. De duurzame instandhouding van deze kennis wordt bedreigd omdat deze dikwijls wordt overgedragen via inheemse talen, die in het algemeen slechts gesproken worden door een klein aantal mensen.

De rechtvaardige en billijke verdeling van het voordeel dat ontstaat door het gebruik van genetische grondstoffen, het zesde kerndomein, zou de bescherming van biodiversiteit moeten kunnen stimuleren. In

bepaalde landen bestaat er wetgeving om de toegang tot genetische grondstoffen te controleren. Echter, er is geen centrale, betrouwbare bron van informatie over deze toegang tot deze grondstoffen op nationaal niveau en over de verschillende maatregelen voor de verdeling van de voordelen.

Het zevende kerndomein betreft de financiële en technische middelen die noodzakelijk zijn voor de uitvoering van het Verdrag, in het bijzonder voor ontwikkelingslanden. De totale steun aan ontwikkelingslanden voor biodiversiteit is sinds 1998 afgenomen.

Hoe wordt het Verdrag inzake Biologische Diversiteit tot uitvoering gebracht?

De inhoud van het Verdrag omzetten in beleid en in praktijk is een enorme uitdaging.

Beleidsinstrumenten ontworpen door de het Verdrag, omvatten:

- thematische werkprogramma's, die betrekking hebben op zeven belangrijke biomen;
- werkprogramma's voor transfer van technologieën, beschermde gebieden en classificatie van organismen (taxonomie); en
- principes en richtlijnen voor punten die van belang zijn voor alle thematische gebieden, met inbegrip van monitoring van biodiversiteit, beoordeling van impact, impulsmaatregelen, en invasieve soorten.

De Conferentie van de Partijen heeft in 2002 een Strategisch Plan goedgekeurd dat vier doelstellingen omvat. Vooruitgang is:

- redelijk met betrekking tot de promotie van internationale samenwerking ter ondersteuning van het Verdrag;
- beperkt in het verzekeren dat de Partijen hun capaciteit hebben verbeterd om het Verdrag uit te voeren;
- ver van voldoende ten aanzien van de planning en uitvoering van acties, op nationaal niveau, om de objectieven van het Verdrag te bereiken;
- gemengd met betrekking tot het bereiken van een beter begrip van het belang van biodiversiteit en van het Verdrag.

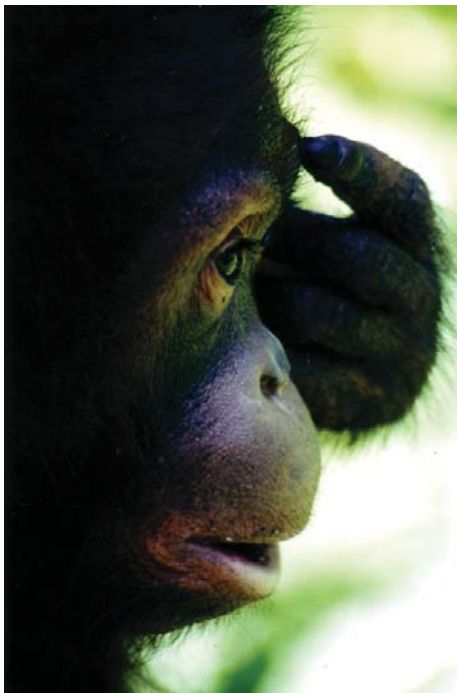
Zijn we op schema voor het bereiken van de Biodiversiteit Doelstelling 2010?

Een analyse van de huidige trends en de verschillende geloofwaardige scenario's tonen aan dat het verlies aan biodiversiteit waarschijnlijk zal toenemen in de onmiddellijke toekomst en zeker na 2010. Ongeëvenaarde bijkomende inspanningen zullen op elk niveau noodzakelijk zijn om de doelstelling van 2010 te halen.

Het is te vroeg om vooruitgang vast te stellen met betrekking tot de doelstellingen en inzet bepaald door het Verdrag, maar de vooruitzichten blijken beter voor bepaalde doelstellingen dan voor andere. Het is mogelijk om meerdere doelstellingen te bereiken indien het Verdrag inzake Biologische Diversiteit goed wordt uitgevoerd. Het blijkt echter wel onwaarschijnlijk dat alle doelstellingen op wereldniveau zullen gehaald worden voor 2010.

De meeste factoren die het verlies aan biodiversiteit veroorzaken, met name verandering van de natuurlijke leefomgeving, klimaatverandering, invasieve soorten, overexploitatie en vervuiling, blijken constant te blijven of nemen toe in de nabije toekomst. Additionele acties zijn vereist om deze factoren aan te pakken.

Het is hoognodig om de bezorgdheid over biodiversiteit te integreren in economische en ontwikkelingsplanning, programma's en beleid, en om de belangrijkste actoren in de economische kernsectoren te engageren. De bezorgdheid omtrent biodiversiteit zou in het bijzonder geïntegreerd moeten worden in de voedings- en landbouwsector, de energie-sector, het handelsbeleid en de strategie voor de bestrijding van de armoede.

Conclusie: Welke acties zijn noodzakelijk?

Er is veel vooruitgang geboekt in het ontwikkelen van beleid en instrumenten voor de uitvoering van het Verdrag inzake Biologische Diversiteit, maar de uitvoering daarvan op nationaal niveau is tot dusverre beperkt gebleven. Dringende en vernieuwende maatregelen zijn noodzakelijk om de “Biodiversiteit Doelstelling 2010” te halen.

Om de doelstelling van 2010 te halen, moeten de Partijen alomvattende nationale strategieën en actieplannen voor biodiversiteit ontwikkelen en verankeren. Daarnaast moet een groter bewustzijn voor het belang van biodiversiteit worden gestimuleerd en biodiversiteit worden geïntegreerd in het nationale beleid, programmas en strategieën voor handel, landbouw, bosbouw, visserij en ontwikkelingsplanning.

De vergaderingen van de Conferentie van de Partijen bij het Verdrag bieden de mogelijkheid om tot overeenstemming te komen over noodzakelijke acties om bedreigingen van de biodiversiteit aan te pakken. Het bereiken van de doelstellingen van het Verdrag vereist actie in overleg met alle naties van de wereld. Daarom zouden alle landen moeten toetreden tot het Verdrag, omdat dit essentieel is voor het behoud van leven op aarde.

Als individu hebben wij allemaal een essentiële rol te vervullen in de promotie van het behoud van biodiversiteit en het duurzaam gebruik daarvan. Wij kunnen vragen om actie op alle regeringsniveaus. Bovendien kunnen wij in onze dagelijkse keuzes een direct positief effect hebben op biodiversiteit en de status van ecosystemen op aarde, door duurzame consumptie te stimuleren en afval te reduceren.

Ondernemingen zouden ook hun verantwoordelijkheid moeten nemen voor het effect van hun activiteiten op het milieu en ecosystemen, en samenwerken met leveranciers die duurzame praktijken volgen.

BEGRIPPENLIJST

Biodiversiteit – Biodiversiteit is een samen-trekking van biologische diversiteit. Biodiversiteit is het aantal, de verscheidenheid en de veranderlijkheid van levende organismen. Hieronder valt ook de verscheidenheid binnen de soorten (genetische diversiteit), tussen de soorten (diversiteit soorten) en tussen ecosystemen onderling (diversiteit ecosystemen).

Duurzaamheid – Een kenmerk of toestand waarin de behoeften van de huidige, plaatselijke bevolking vervuld kunnen worden zonder het vermogen van toekomstige generaties of bevolkingen aan te tasten om in hun behoeften te voorzien.

Ecosysteem – Een ecologische eenheid die bestaat uit een complex systeem van interacties tussen levende groepen (planten, dieren, schimmels en micro-organismen) en de omgeving waarin ze

leven. Ecosystemen hebben geen vaste grenzen; een meer op zich, een stroomgebied of een volledige regio kunnen beschouwd worden als een ecosysteem.

Klimaatverandering – Tijdens de Conventie over Klimaatverandering van de Verenigde Naties omschreven als “verandering van klimaat die direct of indirect kan worden toegeschreven aan menselijke activiteiten die de samenstelling van de atmosfeer veranderen en die, net als de veranderlijkheid van het natuurlijke klimaat, worden geobserveerd in met elkaar vergelijkbare perioden”.

Verandering natuurlijke leefomgeving – Verandering van de plaatselijke omgeving waarin een bepaald organisme leeft. De verandering van een natuurlijke leefomgeving kan natuurlijk geschieden door droogte, ziekte, brand, orkanen,

aardverschuivingen, vulkaanuitbarstingen, aardbevingen, een lichte toename of afname van de seizoenstemperatuur of de neerslag, enz. Meestal wordt ze echter veroorzaakt door menselijke activiteiten zoals een verandering van bodemgebruik en fysieke wijziging van rivieren of de onttrekking van water aan rivieren.

Vreemde soort – Een vreemde soort of exoot is een soort die buiten zijn gebruikelijke verspreidingsgebied opduikt. Invasieve vreemde soorten zijn vreemde soorten die ecosystemen, natuurlijke leefomgeving of andere soorten wijzigen door zich te vestigen en te verspreiden.

Soort – Een groep organismen die van alle andere groepen organismen verschillen en die in staat zijn om zich voort te planten en vruchtbaar nageslacht te produceren. Dit is de kleinste indelingseenheid voor planten en dieren.

Feiten over deze publicatie

Deze publicatie is een betrouwbare samenvatting, gemaakt door GreenFacts, van het "Global Biodiversity Outlook 2" van het Verdrag inzake Biologische Diversiteit (CBD), een gezagvol wetenschappelijk consensus rapport over deze materie.

"Global Biodiversity Outlook 2" evalueert de huidige stand en de trends van de biodiversiteit en de belangrijkste oorzaken van het verlies aan biodiversiteit. Het voorziet in een krachtig pleidooi voor het belang van biodiversiteit voor het menselijk welzijn. Het rapport bevat een overzicht van de uitvoering van het Verdrag inzake Biologische Diversiteit, en de vooruitgang met betrekking tot de Biodiversiteitsdoelstelling 2010, en haar bijdrage tot het behalen van de VN-Millennium Doelstellingen. Vermits 2010 nadert identificeert dit document de noodzakelijke acties op alle niveau's om de doelstelling van 2010 te halen.

*Een meer gedetailleerde samenvatting is te vinden op
www.greenfacts.org/nl/biodiversiteit-wereldwijd-perspectief/*

Deze publicatie werd geproduceerd door:

GreenFacts is een onafhankelijke vereniging zonder winstoogmerk met als doel het maken van betrouwbare samenvattingen van gezagvolle wetenschappelijke rapporten over gezondheid en milieu, geproduceerd door voorname internationale organisaties. De samenvattingen van GreenFacts zijn vrij toegankelijk op www.greenfacts.org/nl/.

www.greenfacts.org | 2007@greenfacts.org | Tél: +32 (0)2 211 34 88

In samenwerking met:

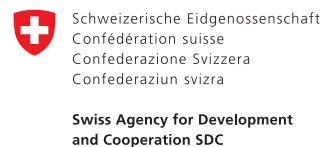

Convention on
Biological Diversity

Het Verdrag inzake Biologische Diversiteit, getekend door 150 regeringsleiders tijdens de Rio Earth Summit van 1992, heeft tot doel om duurzame ontwikkeling te bevorderen. De drie belangrijkste doelstellingen zijn: het behoud van biologische diversiteit, het duurzaam gebruik van de samenstellende elementen en een eerlijke en evenwichtige verdeling van de voordelen van het gebruik van genetische natuurlijke rijkdommen.

www.cbd.int | secretariat@cbd.int | Tél: +1 514 288 2220

Gepubliceerd met de gewaardeerde steun van:

Gedrukt met de gewaardeerde steun van:

Agentschap voor Natuur en Bos

Verdeeld met de gewaardeerde steun van:

